

ЯКОГО ВІКУ СТАТЕНЕ ЖИТТЯ: МОРАЛЬНА КАРТИНА МОЛОДОЇ СУЧАСНОСТІ

Киридон Є.П.

У статті проаналізовано ставлення молоді до морального аспекту проблеми сексуального життя та актуалізовано питання саме початку сексуальних стосунків молодих людей.

Ключові слова: *молодь, сексуальна поведінка, статеве життя, дошлюбний секс, вік.*

Українська молодь демонструє у своїй сексуальній поведінці досить розкуте ставлення до статевих стосунків, доказом чого є поширення дошлюбних сексуальних контактів, зниження віку початку сексуального життя, часта зміна партнерів, щорічне зростання позашлюбної народжуваності тощо.

Крім того, сексуальна поведінка молоді дедалі частіше набуває ризикованих форм, нерідко супроводжуючись низькою культурою статевих стосунків, недостатнім рівнем поширення контрацепції, особливо про перших контактах [2; 97] .

Саме у віці 19 років, на думку Левчук Н.М., відбувається пік фізичного розвитку молоді людини, а тому задоволення статевого інстинкту стає одним з найголовніших завдань у житті [1]. Проте, згідно з даними національного соціологічного опитування, молодь розпочинає своє сексуальне життя набагато раніше.

Актуальність цієї статті вбачаємо у низькому рівні обізнаності молоді в питаннях сексуального аспекту життя; сприйнятті сексуальних стосунків як способу розважитися та гарно провести час; зведенні сексуальної поведінки до банального фізіологічного задоволення своїх потреб.

Опосередковано до цієї проблеми зверталися як визначні майстри психології так і сучасні дослідники: В.М. Бехтерев, Л.М. Пуссеп, Л.Я. Якобзон, Г.С. Васильченко, Й.А. Аптер, Р. Крукс, К. Баур, К. Імелінський, У. Мастерс, В. Джонсон, В.Є. Каган, А.П. Щербаков, Ю.І. Кушнірук, І.Ф. Юнда, І.І. Горпінченко, А. Кінсі, Є.І. Карпенко та ін. Водночас слід зазначити, що сучасний погляд на зазначену проблему не отримав ґрунтового аналізу в монографічних дослідженнях та комплексних колективних роботах.

Метою статті є з'ясування ставлення молоді до морального аспекту проблеми сексуального життя. При цьому актуалізовано пи-

тання саме початку сексуальних стосунків молодих людей. Для вирішення поставленої мети було розроблено авторську анкету в межах реалізації дослідницького проекту «Соціально-психологічні чинники виникнення у молоді стереотипів сексуальної поведінки». Своє **завдання** вбачаємо у необхідності виявлення можливих розбіжностей між словами та реальною поведінкою молодих людей щодо початку ними сексуального життя (питання 1, 2). Крім того, з'ясовувалось ставлення молоді до морального аспекту проблеми сексуального життя, а саме їх ставлення до дошлюбного сексу (питання 3).

У дослідженні брало участь 164 студенти (37 хлопців і 127 дівчат), віком від 16 до 20 років. Дослідження тривало з березня по травень 2008 року. Емпіричне дослідження проводилося на базі Київських та Полтавських вищих навчальних закладів. Досліджуваним пропонувалось обрати один із варіантів або дати власну відповідь на наступні запитання:

1. *Який вік, на вашу думку, є оптимальним для початку сексуального життя?*

Варіанти відповіді:

- а) для хлопців _____
- б) для дівчат _____

2. *Ви почали статеве життя у віці:*

Варіанти відповіді:

- а) до 13 років д) у 17 років
- б) у 14 років е) у 18 років
- в) у 15 років є) я ще незайманий (а)
- г) у 16 років ж) _____

3. *Чи схвалюєте ви секс до шлюбу?*

Варіанти відповіді:

- а) так
- б) ні
- в) _____

Обрахунки здійснювались на основі відповідей загальної кількості респондентів (що приймалося за 100%). Під час характеристики якісних показників підрахунки відповідей велися окремо для представників двох гендерних статей.

У результаті аналізу відповідей були отримані наступні узагальнюючі дані:

1. Який вік, на вашу думку, є оптимальним для початку сексуального життя?

Вік	для хлопців		для дівчат	
	Кількісний показник	у %	кількісний показник	у %
13 років	1	0,6	0	0
14 років	4	2,4	1	0,6
15 років	9	5,5	13	7,9
16 років	34	20,7	36	21,9
17 років	35	21,3	42	25,6
18 років	46	28,1	40	24,4
19 років	9	5,5	16	9,8
20 років	20	12,2	10	6,1
після шлюбу	6		3,7	

Результати дослідження засвідчили, що оптимальним віком початку сексуального життя молоді люди визначають 18 років для дівчат (28,1%) та 17 років для хлопців (25,6%). Дещо менший відсоток опитаних вважає, що повноліття (18 років) є оптимальним віком для початку сексуального життя хлопцями (24,4%), тоді як дівчата можуть розпочинати свою сексуальну діяльність вже у 17-річному віці (21,3%).

Загалом середні межі оптимального віку початку сексуального життя – 16-18 років як для хлопців, так і для дівчат. Разом із тим, практично однаковим є відсоток відповідей на користь початку сексуального життя у 13 та 14-річному віці (0,6% та 3% відповідно) і утримання від нього до шлюбу (3,7%).

Відповідь на наступне запитання мала показати відповідність чи розбіжність між словами (питання 1 – бажане) та діями (питання 2 – реальне) молодих людей стосовно початку ними сексуального життя.

2. Ви почали статеве життя у віці:

Варіанти відповіді	Вік	
	кількісний показник	у %
13 років	3	1,8
14 років	7	4,3
15 років	23	14
16 років	22	13,4
17 років	43	26,3
18 років	34	20,7
я ще незайманий (а)	29	17,7
інша відповідь	3	1,8

26,3% опитаних розпочали статеве життя у віці 17 років. Дещо менший відсоток тих, хто наслідував їх приклад дочекавшись повноліття – 20,7%.

Цікавим є той, факт, що відсоток незайманих респондентів набагато перевищує відсоток тих, хто висловлював думку про початок сексуального життя лише після шлюбу (17,7% та 3,7% відповідно).

Разом із тим, якщо підсумувати відсотковий показник тих респондентів, які почали статеве життя до повноліття, то він складе майже 60% (не враховуючи вік повноліття). Тобто переважна більшість молодих людей починає статеве життя не будучи психологічно та фізично (згідно з віком повноліття, встановленого чинним законодавством) до цього готовими. Більше того, на момент свого першого статевого акту 60% молоді навіть не встигає закінчити школу (в якій, між іншим, питання сексуального виховання здебільшого замовчується).

З метою виявлення моральних установок молодого покоління та їх ставлення до дошлюбного сексу досліджуваням пропонувалося відповісти на запитання:

3. Чи схвалюєте ви секс до шлюбу?

Варіант відповіді	Результат	
	кількісний показник	у %
Так	117	71,3
Ні	30	18,3
Інший варіант	17	10,4

Переважна більшість опитуваних (71,3%) позитивно висловилась з приводу дошлюбного сексу. 10,4% утримались від відповіді, вважаючи що в цьому запитанні все залежить від ситуації. Лише 18,3% респондентів висловили негативне ставлення щодо сексу до шлюбу.

Таким чином, моральні установки молодих людей, у їх переважній більшості, припускають можливість здійснення статевого акту до шлюбу.

З метою виявлення можливих відмінностей у відповідях хлопців та дівчат була здійснена спроба гендерного аналізу отриманих даних.

1. Який вік, на вашу думку, є оптимальним для початку сексуального життя?

	Відповіді дівчат		Відповіді хлопців		Відповіді дівчат		Відповіді хлопців	
	Для хлопців				для дівчат			
Вік	кількісний показник	у %	кількісний показник	у %	кількісний показник	у %	кількісний показник	у %
13 років	1	0,6	0	0	0	0	0	0
14 років	3	1,8	1	0,6	0	0	1	0,6
15 років	7	4,3	2	1,2	9	5,5	4	2,4
16 років	24	14,6	10	6,1	25	15,2	11	6,7
17 років	24	14,6	11	6,7	30	18,3	12	7,3
18 років	40	24,4	6	3,7	37	22,6	3	1,8
19 років	8	4,9	1	0,6	14	8,6	2	1,2
20 років	17	10,4	3	1,8	9	5,5	1	0,6
після шлюбу	6			3,7	6			3,7

24,4% дівчат висловили думку, що оптимальним віком початку сексуального життя для хлопців є вік 18 років, так само як і для дівчат (22,6%). Проте, на думку хлопців, для представників їхньої статі такий вік може бути меншим. Так, 6,7% припускає початок сексуального життя у 17-річному, а 6,1% – у 16-річному віці. Схожа ситуація складається і з думкою хлопців стосовно початку сексуального життя у представниць протилежної статі: 7,3% та 6,7% відповідно.

Цікавим видається і той факт, що, відповідаючи на поставлене запитання, хлопці однаково оцінили початок сексуального життя представників своєї статі у 18 років, разом із тим, висловивши ідентичну думку з приводу їх утримання від сексуальних стосунків до шлюбу (3,7% кожен з критеріїв).

Слід зазначити, що для хлопців, зважаючи на їх кількість (порівняно з дівчатами) у цьому дослідженні, відсоток 3,7% є досить вагомим. У згаданому контексті видається дивним, що лише 3,7% дівчат висловилося за початок сексуального життя після шлюбу. Адже, таким чином, шляхом нескладних математичних операцій можна констатувати допущення певної розбещеності і зруйнованості окремих моральних настанов серед представниць прекрасної статі у порівнянні з сильною половиною людства.

Щодо віку початку статевого життя кожного з опитаних, то тут вимальовується така картина.

2. Ви почали статеве життя у віці:

Варіанти відповідей	Дівчата		Хлопці	
	кількісний показник	у %	кількісний показник	у %
13 років	0	0	3	1,8
14 років	4	2,4	3	1,8
15 років	19	11,6	4	2,4
16 років	17	10,4	5	3,1
17 років	34	20,7	9	5,5
18 років	28	17,1	6	3,7
я ще незайманий (а)	22	13,4	7	4,3
інша відповідь	3	1,8	0	0

20,7% дівчат відповіли, що втратили цноту у віці 17 років, їх підтримало 5,5% опитаних хлопців. Незайманими на момент опитування були 13,4% дівчат та 4,3% хлопців. Загалом же, якщо побудувати своєрідний рейтинг віку початку статевого життя для дівчат та хлопців, то вікові проміжки у ньому розташувалися б наступним чином (у міру спадання у %).

Вік початку статевого життя	Дівчата		Хлопці	
I	17 років	20,7	17 років	5,5
II	18 років	17,1	незаймані	4,3
III	незаймані	13,4	18 років	3,7

Питання про схвалення дошлюбного сексу ще раз підтвердило руйнування моральних цінностей молодого покоління. Так, на це запитання відповіді респондентів розташувалися у такому відсотковому співвідношенні.

3. Чи схвалюєте ви секс до шлюбу?

Варіант відповіді	Дівчата		Хлопці	
	кількісний показник	у %	кількісний показник	у %
Так	90	54,9	27	16,4
Ні	24	14,6	6	3,7
Інший варіант	13	8	4	2,4

Незалежно від статі, відповіді опитуваних були практично ідентичними. Таким чином, 54,9% дівчат та 16,4% хлопців висловились позитивно на рахунок дошлюбного сексу. Проти дошлюбних стосунків висловились 14,6% дівчат та 3,7% хлопців.

Інший варіант відповіді, який мав на увазі залежність від ситуації, згоду обох партнерів та відсутність необхідності утри-

мання, пов'язаної із прийнятим рішенням про одруження з цим партнером тощо, обрало 8% дівчат та 2,4% хлопців.

Крім того, отримані дані характеризувалися за якісними показниками для хлопців та дівчат окремо.

1. *Який вік, на вашу думку, є оптимальним для початку сексуального життя?*

Вік	Відповіді дівчат (у %)		Відповіді хлопців (у %)	
	для хлопців	для дівчат	для хлопців	для дівчат
13 років	0,8	0	0	0
14 років	2,4	0	2,7	2,7
15 років	5,5	7,1	5,4	10,8
16 років	18,9	19,7	27	29,8
17 років	18,9	23,6	29,8	32,4
18 років	31,4	29,1	16,2	8,1
19 років	6,3	11	2,7	5,4
20 років	13,4	7,1	8,1	2,7
після шлюбу	2,4		8,1	

Згідно з отриманими даними найоптимальнішим віком для початку сексуального життя дівчата визначили 18 років (31,4% для хлопців, 29,1% – для дівчат), 17 (18,9% для хлопців, 19,7% – для дівчат) та 16 років (18,9% для хлопців та 19,7% для дівчат). Натомість серед хлопців трійка лідуючих позицій, розташувавшись у тих самих вікових межах, дещо змінила відведені кожному віку позиції. Так, перший щабель оптимального початку сексуального життя, на думку хлопців, займає вік 17 років (29,8% для хлопців та 32,4% для дівчат). Другу і третю позицію розділили вік 16 (27% для хлопців та 29,8% – для дівчат) та 18 (16,2% для хлопців та 8,1% – для дівчат) років.

2. *Ви почали статеве життя у віці:*

Варіанти відповідей	Дівчата (у %)	Хлопці (у %)
13 років	0	8,1
14 років	3,1	8,1
15 років	15	10,8
16 років	13,4	13,5
17 років	26,8	24,3
18 років	22	16,2
я ще незайманий (а)	17,3	19
інша відповідь	2,4	0

Згідно з відповідями молодих людей на друге запитання стосовно реальної картини початку ними сексуального життя ситуація у відповідях дещо змінилася. На відміну від попереднього за-

питання, у трійці лідуючих позицій вік 16 років як у відповідях хлопців, так і у відповідях дівчат змінився варіантом відповіді «я ще не займаний (а)»

3. Чи схвалюєте ви секс до шлюбу?

Варіант відповіді	Дівчата (у %)	Хлопці (у %)
Так	70,9	73
Ні	18,9	16,2
Інший варіант	10,2	10,8

Аналіз отриманих відповідей на зазначене питання засвідчив позитивне ставлення до дошлюбного сексу переважаючого відсотка респондентів серед представників обох статей. Так, відсоток хлопців, які схвалюють секс до шлюбу, хоча дещо перебільшує відсоток відповіді на це запитання дівчат, проте не кардинально від нього відрізняється (73% і 70,9% відповідно). Протилежна тенденція спостерігається у питанні утримання від сексу до шлюбу. Негативну відповідь на порушене запитання дало 18,9% дівчат та 16,2% хлопців.

Висновки. Таким чином, проблема початку молоддю сексуального життя на сьогодні є доволі важливою. Отримані нами дані підтвердили, що «найпопулярнішими» віковими рамками початку сексуального життя є вік від 16 до 18 років. Це свідчить про те, що перетинаючи кордон дорослості та вступаючи в сексуальні стосунки, діти здебільшого навіть не встигають закінчити школу, де сексуальному вихованню взагалі не приділяється належної уваги. Тож усі уроки й помилки статевого життя молоді люди починають засвоювати, не будучи готовими до них ні морально, ні психологічно. Що ж до морального аспекту проблем сексуального життя і ставлення молоді до дошлюбного сексу, можна констатувати прогресування морального занепаду ціннісних пріоритетів та зниження вікових критеріїв початку сексуального життя молодим поколінням.

Література

1. Левчук Н.М. Сексуальна культура і репродуктивні орієнтації // Здоров'я та поведінкові орієнтації української молоді: соціологічний вимір (за результатами національного соціологічного опитування підлітків та молоді 10-22 років). – К.: Укр. ін-т соціальних досліджень, 2005. – С. 97-115.

2. Радостеев Ю.П. Психология сексуальности. Общие рефлекс сексуальности // <http://www.follow.ru/article/164>.

В данной статье проанализировано отношение молодежи к моральному аспекту проблемы сексуальной жизни и актуализирован вопрос именно начала сексуальных отношений молодых людей.

Ключевые слова: *молодежь, сексуальное поведение, половая жизнь, добрачный секс, возраст.*

Attitude of young people to the moral aspect of problem of sexual life and question about young people sexual relations beginning in this article were analysed.

Keywords: *young people, sexual conduct, sexual life, pre-marital sex, age.*

СКЛАДОВІ КОМУНІКАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Коваленко Т.М.

Статтю присвячено аналізу проблеми вивчення і формування комунікативних складових готовності особистості з метою оптимізації професійної та викладацької діяльності студентів економічних спеціальностей.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, комунікативна діяльність, комунікативний потенціал, комунікативна культура, комунікативні мотивації, якості, манери.*

Зі швидкоплинністю часу нашого століття дедалі швидше змінюється, жодна з нових технологій не залишається поза увагою освітньої науки, завдяки чому модернізуються методики викладання, методи та засоби, принципи навчання; знання, вміння й навички набувають принципово нових аспектів розгляду. Для досягнення конкурентоспроможності ВНЗ потребують підготовки висококваліфікованих фахівців. Ми маємо на увазі навчання і виховання людей, здатних жити і працювати в соціально-економічних і державно-політичних умовах, які кардинально змінилися і змінюються. Ці фахівці повинні адекватно реагувати на вимоги нового часу, вміти раціонально використовувати свої знання й освоювати нові технології, забезпечувати конкурентні переваги своїх компаній, брати активну участь в процесах інтеграції освіти, науки і виробництва; вміти навчити цьому своїх підлеглих, студентів-практикантів і не тільки. Орієнтуючись на підготовку таких фахівців, необхідно досягати повнішого віддзеркалення в навчально-виховному процесі